

EBA/GL/2023/04

31 март 2023 г.

Насоки

относно политиките и механизмите за контрол за ефективно управление на рисковете от изпиране на пари и финансиране на тероризма (ИП/ФТ) при предоставянето на достъп до финансови услуги

1. Спазване на насоките и задължения за докладване

Статут на настоящите насоки

1. В настоящия документ се съдържат насоки, издадени съгласно член 16 от Регламент (ЕС) № 1093/2010¹. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 компетентните органи и кредитните и финансовите институции полагат всички усилия за спазване на насоките.
2. Насоките отразяват позицията на Европейския банков орган (ЕБО) за подходящите надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор или за това, как следва да се прилага правото на Съюза в дадена област. Компетентните органи, както са определени в член 4, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, за които се отнасят настоящите насоки, следва да ги спазват, като ги включат в практиките си по подходящ начин (напр. като изменят своята правна рамка или надзорните си процеси), включително когато насоките са насочени основно към институциите.

Изисквания за докладване

3. Съгласно член 16, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 1093/2010, най-късно до 03.10.2023. компетентните органи трябва да уведомят ЕБО, че спазват или възнамеряват да спазват настоящите насоки, а в противен случай — да изложат причините за неспазването им. Ако в посочения срок не постъпи уведомление, ЕБО ще счита, че компетентните органи не спазват насоките. Уведомленията следва да се изпратят с помощта на формуляра, достъпен на уебсайта на ЕБО, като се посочи референтен номер „EBA/GL/2023/04“. Уведомленията трябва да се подават от лица с подходящите правомощия за докладване за спазването от името на техните компетентни органи. Всяка промяна в статута на спазването също трябва да се докладва на ЕБО.
4. Уведомленията се публикуват на уебсайта на ЕБО в съответствие с член 16, параграф 3.

¹ Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 година за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 12).

2. Предмет, обхват и определения

Предмет и обхват на прилагане

5. Настоящите насоки допълват Насоките на ЕБО относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ (EBA/GL/2021/02), и определят по-подробно политиките, процедурите и механизмите за контрол, които кредитните и финансовите институции следва да прилагат, за да намалят и управляват ефективно рисковете от ИП/ФТ в съответствие с член 8, параграф 3 от Директива (ЕС) 2015/849, включително мерки по отношение на предоставянето на основна платежна сметка в съответствие с член 16 от Директива (ЕС) 2014/92².

Адресати

6. Адресати на настоящите насоки са кредитните и финансовите институции, както са определени в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива (ЕС) 2015/849, които са оператори на финансовия сектор, както са определени в член 4, параграф 1а от Регламент (ЕС) № 1093/2010. Адресати на настоящите насоки са също така и компетентните органи, както са определени в член 4, параграф 2, подточка iii) от Регламент (ЕС) № 1093/2010. Компетентните органи следва да използват тези насоки, когато оценяват адекватността на оценките на риска на кредитните и финансовите институции, както и техните политики и процедури за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма (БИП/БФТ).

Определения

7. Освен ако не е посочено друго, термините, използвани и определени в Директива (ЕС) 2015/849, имат същото значение в насоките. В допълнение, за целите на настоящите насоки се прилагат следните определения:

Отстраняване на риска

отказ от установяване на делови взаимоотношения или решение за тяхното прекратяване с отделни клиенти или категории от клиенти, свързани с по-висок риск от ИП/ФТ, или отказ от осъществяване на сделки с по-висок риск от ИП/ФТ.

Рисково базиран подход

означава подход, при който компетентните органи и кредитните и финансовите институции идентифицират, оценяват и разбират рисковете от ИП/ФТ, на които са изложени институциите, и

² Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции (ОВ L 257, 28.8.2014 г., стр. 214–246)

предприемат мерки, свързани с БИП/БФТ, които са пропорционални на тези рискове.

Риск от ИП/ФТ вероятността и въздействието от осъществяването на ИП/ФТ.

Рискови фактори, свързани с ИП/ФТ променливи величини, които поотделно или в съчетание могат да увеличават или намаляват риска, свързан с ИП/ФТ.

Юрисдикции, свързани с по-висок риск от ИП/ФТ означава държавите, които въз основа на оценка на рисковите фактори, изложени в Дял I на настоящите насоки, представляват по-висок риск от ИП/ФТ. Това изключва „високорискови трети държави“, определени като държави със стратегически слабости в националната им уредба на БИП/БФТ, които представляват съществена заплаха за финансовата система на Съюза (член 9 от Директива (ЕС) 2015/849).

3. Въвеждане

Дата на прилагане

8. Насоките се прилагат от 03.11.2023.

Дял 1: Общи разпоредби

ОЦЕНКА НА РИСКА

9. Кредитните и финансовите институции следва да определят своите политики, механизми за контрол и процедури по такъв начин, че да могат да идентифицират съответните рискови фактори и да оценят рисковете от ИП/ФТ, свързани с индивидуални делови взаимоотношения, в съответствие с насоките на ЕБО относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ³. Във връзка с това кредитните и финансовите институции следва да правят разграничение между рисковете, свързани с конкретна категория клиенти, и рисковете, свързани с отделни клиенти, които принадлежат към тази категория.
10. Кредитните и финансовите институции следва да гарантират, че прилагането на тези политики, процедури и механизми за контрол не води до общ отказ от или до

³ Насоки съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки („Насоки относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ“), EBA/GL/2021/02.

прекротяване на деловите взаимоотношения с цели категории клиенти, които те са оценили като представляващи по-висок риск от ИП/ФТ.

МЕРКИ ЗА КПК

11. Кредитните и финансовите институции следва да въведат чувствителни към риска политики и процедури, за да гарантират, че техният подход към прилагането на мерки за комплексна проверка на клиента (КПК) не води до неоправдано лишаване на клиенти от законен достъп до финансови услуги. За да изпълнят задълженията си по член 14, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849, кредитните и финансовите институции следва да определят в своите политики и процедури критериите, които ще използват, за да определят на какви основания ще решават, че деловите взаимоотношения могат да бъдат отхвърлени или прекратени или че дадена сделка може да бъде отказана. Във връзка с това те следва да определят в своите политики, процедури и механизми за контрол всички възможности за намаляване на по-високи рискове от ИП/ФТ, които те ще обмислят, преди да решат да отхвърлят даден клиент въз основа на риск от ИП/ФТ. Тези възможности следва да включват най-малко корекция на нивото и интензитета на наблюдението и, когато това е позволено съгласно националното право, прилагане на целенасочени ограничения върху продукти или услуги. Политиките и процедурите на институциите следва ясно да определят в кои случаи може да бъде уместно прилагането на тези мерки за намаляване на риска.
12. Преди да вземат решение за отхвърляне или прекротяване на делови взаимоотношения, кредитните и финансовите институции следва да се уверят, че са разгледали и отхвърлили всички възможни мерки за редуциране, които разумно биха могли да бъдат приложени в конкретния случай, като вземат предвид риска от ИП/ФТ, свързан със съществуващите или бъдещите делови взаимоотношения.

ДОКЛАДВАНЕ И СЪХРАНЯВАНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯ

13. За целите на задълженията за докладване съгласно член 33 от Директива (ЕС) 2015/849 кредитните и финансовите институции следва да определят в своите политики и процедури критериите, които ще бъдат използвани за определяне на разумните основания, въз основа на които те биха подозирали, че се извършва или се прави опит за ИП/ФТ.
14. Кредитните и финансовите институции следва да документират всяко решение за отхвърляне или прекротяване на дадено делово взаимоотношение, както и основанията за това, и следва да имат готовност да предоставят тази документация на своя компетентен орган при поискване.

СПЕЦИФИЧНИ РАЗПОРЕДБИ ЗА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С ДИРЕКТИВА 2014/92/ЕС

15. Във връзка с правото на достъп до платежна сметка за основни операции в съответствие с член 16, параграф 2 и член 17 от Директива 2014/92/ЕС кредитните институции, които са задължени да предлагат такива основни сметки, следва да определят в своите политики и процедури за откриване на сметки как могат да коригират своите изисквания за комплексна проверка на клиента, за да отчетат факта, че ограничените функции на основната платежна сметка спомагат за редуциране на риска от това клиентът да злоупотреби с тези продукти и услуги с цел извършване на финансови престъпления.
16. При гарантиране на недискриминационен достъп до основна платежна сметка съгласно член 15 от Директива 2014/92/ЕС, кредитните институции следва да гарантират, че когато са налични решения за дигитално регистриране на клиенти, тези също са в съответствие с горепосочената директива и с настоящите насоки, и че дигиталните решения не водят до автоматизирано отхвърляне, което би било в противоречие с директивата и настоящите насоки.
17. С течение на времето и с нарастването на тяхното разбиране за риска от ИП/ФТ, свързан с индивидуалните делови взаимоотношения, кредитните институции следва да актуализират индивидуалната оценка на риска на клиента и да коригират степента на наблюдение и вида на продуктите и услугите, за които даденият клиент е допустим.

Дял 2: Коригиране на интензитета на мерките за наблюдение

18. Кредитните и финансовите институции следва да определят в своите политики и процедури относно това как коригират нивото и интензитета на наблюдението по начин, който е съизмерим с риска от ИП/ФТ, свързан с клиента, и в съответствие с рисковия профил на клиента, както е посочено в насоките на ЕБО относно рисковите фактори, и по-специално в насоки 4.69 до 4.75. С цел ефективното управление на свързания с клиента риск от ИП/ФТ, наблюдението следва да включва най-малко следните стъпки:
 - а) създаване на очаквания относно поведението на клиента, например вероятните естество, размер, произход и местоназначение на сделките, за да може институцията да установява необичайни сделки;
 - б) гарантиране, че сметката на клиента се преразглежда редовно, за да се разбере дали са обосновани промени в рисковия профил на клиента;
 - в) гарантиране, че са взети предвид всички промени в получената преди това информация за КПК, които биха могли да повлияят на оценката на институцията относно риска от ИП/ФТ, свързан с индивидуалните делови взаимоотношения.
19. Политиките и процедурите на кредитните и финансовите институции следва да съдържат насоки за обработване на заявления от лица, които е възможно да имат надеждни и основателни причини да не могат да предоставят традиционни форми на документи за самоличност. Тези следва да определят най-малко:

- а) стъпките, които следва да се предприемат, когато клиентът е лице, търсещо убежище съгласно Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. за статута на бежанците, Протокола към нея от 31 януари 1967 г. и други приложими международни договори, и не може да предостави на кредитната или финансовата институция традиционна форма на идентификация, например паспорт или лична карта. Политиките и процедурите на институциите следва да посочват на коя алтернативна, независима документация могат да разчитат, за да изпълнят задълженията си за КПК, когато националното право позволява. Тези документи следва да бъдат достатъчно надеждни, т.е. актуални, издадени от официален национален или местен орган и съдържащи най-малко пълното име и датата на раждане на заявителя;

- б) стъпките, които следва да се предприемат, когато клиентът е уязвим и не може да предостави традиционни форми на идентификация или адрес, например защото клиентът е бежанец съгласно Женевската конвенция от 1951 г. или други приложими международни договори или няма постоянен адрес. Политиките и процедурите на институциите следва да посочват на коя алтернативна, независима документация могат да разчитат. Когато националното право позволява, тази документация може да включва документи за самоличност с изтекъл срок и документи, предоставени от официален орган, например социални служби или утвърдена организация с нестопанска цел, работеща от името на официални органи (Червен кръст или подобни), която също предоставя помощ на този клиент;

- в) подобни стъпки могат да бъдат приложени и към лица, на които не е издадено разрешение за пребиваване, но чието експулсиране е невъзможно по правни или фактически причини. В такива ситуации политиките и процедурите на кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид сертификати или документация, изготвени от официален орган или от организация, предоставяща подкрепа или правна помощ на тези лица от името на официален орган, когато националното право позволява. Тези органи могат да включват социални услуги, министерства на вътрешните работи и служби за миграция. Тези документи могат да се използват като доказателство, че лицето не може да бъде експулсирано в съответствие с правото на ЕС;

- г) в случаите, когато подкрепата за лицата, посочени в точки а), б) и в), се отпуска под формата на предплатени карти и когато условията, свързани с опростената комплексна проверка, са изпълнени, както е посочено в насоки 4.41, 9.15, 10.18 от Насоките на ЕБО относно рисковите фактори, свързани с ИП/ФТ, политиките и процедурите следва да посочват, че кредитните и финансовите институции могат да отложат прилагането на първоначалните мерки за комплексна проверка на клиента до по-късна дата;

- д) в случаите, когато лицата, посочени в точки а), б) и в), кандидатстват за достъп до платежна сметка и се счита, че представляват нисък риск от ИП/ФТ, в политиките и процедурите следва да се посочва кои алтернативни форми на идентификация може да приеме институцията, както и вариантите за отлагане на прилагането на пълна КПК до момент след установяването на деловите взаимоотношения.

Дял 3: Целенасочено и пропорционално ограничаване на достъпа до продукти или услуги

20. Когато националното законодателство позволява, политиките и процедурите на кредитните и финансовите институции следва да включват възможности и критерии за коригиране на характеристиките на продуктите или услугите, предлагани на даден клиент, както индивидуално, така и на база на чувствителност към риска. Те следва да включват следните възможности:

- а) предлагане на платежни сметки за основни операции, когато кредитната институция е задължена да предлага такива сметки съгласно националното транспониране на Директива 2014/92/ЕС; или
- б) налагане на целенасочени ограничения върху финансови продукти и услуги, например размера, вида или броя на преводите или размера на сделките към и от трети държави, особено когато тези трети държави са свързани с по-висок риск от ИП/ФТ, когато националното законодателство го позволява.

21. По отношение на рисковете от ИП/ФТ, свързани с клиенти, които са особено уязвими, например лицата, посочени в точка 19, кредитните и финансовите институции следва да гарантират, че техните механизми за контрол и процедури посочват, че възможните ограничения върху продукти и услуги, изложени в точка 20, буква б), се прилагат, като се вземат предвид личното положение на лицата, свързаните с тях рискове от ИП/ФТ и техните финансови основни потребности. В тези случаи процедурите следва да включват оценка на следните възможности за потенциално редуциране на свързаните рискове:

- а) липса на механизми за кредит или овърдрафт;
- б) месечни прагове на оборота (освен ако мотивите за по-голям или неограничен оборот могат да бъдат обяснени и обосновани);
- в) ограничения върху размера, вида и/или броя на преводите (допълнителни или по-големи преводи са възможни за всеки отделен случай);
- г) ограничения върху размера на сделките към и от трети държави (като същевременно се отчита кумулативният ефект от по-малките, чести сделки в рамките на определен срок), особено когато тези трети държави са свързани с по-висок риск от ИП/ФТ;
- д) ограничения върху размера на депозитите;

- е) ограничаване на плащанията от трети страни до такива, извършени от органа, който отпуска подкрепа на такива клиенти;
- ж) ограничения върху плащанията, получени от трети страни, които институцията не е проверила; и
- з) забрана за теглене на пари в брой от трети държави.

Дял 4: Информация относно механизмите за подаване на жалби

22. В политиките и процедурата на кредитните и финансовите институции следва да се посочва, че когато съобщават за решение за отхвърляне или прекратяване на делови взаимоотношения с клиент или потенциален клиент, те трябва да информират това лице относно правото му да се свърже със съответния компетентен орган или определения орган за алтернативно решаване на спорове и да предоставят съответните данни за връзка. Институциите могат също така да предоставят на клиента интернет адрес към предложенията на ЕБО относно подаването на жалби до националните органи⁴.

⁴ <https://www.eba.europa.eu/consumer-corner/how-to-complain>
